

מקורותיה של חזקת כל מה שתחת ידו של אדם שלו - מקורות

א. יסודות חזקת שלוש שנים (ממעוף הציפור):

משנה מסכת בבא בתרא פרק ג משנה א

חזקת הבתים והבורות והשיחין והמערות והשובכות והמרחצאות ובית הבדין ובית השלחין והעבדים וכל שהוא עושה פירות תדיר חזקתן שלש שנים מיום ליום

חידושי הריטב"א בבא בתרא דף כח עמוד א

אלא ה"ק דבשלש שנים קים ליה ברשות מחזיק וכי אמר שהיא שלו או שלקחה על העורר להביא ראיה שלא היה כן כי הוא חשוב מוציא מחברו, ודעת התוספות שם ששתיקת שלוש שנים היא הראיה שמכר את השדה.

תוספות בבא בתרא דף כח עמוד א ד"ה 'עד נגיחה רביעית'

הא הכי יליף משור המועד מה התם הוחזק נגחן שלש פעמים ה"נ הוחזק שתקן בשלש שנים

רמב"ם טוען ונטען פרק י"א הלכות ב ד. פרק י הלכה א, ד. פרק ח הלכה ה, ט. מלווה ולווה א', ד. ב', ו.

רבנו יונה בבא בתרא דף כח עמוד ב

והא ודאי אם שתק או שא"ל לאו בע"ד דידי את, יכול לחזור ולטעון אתה מכרת לי או אתה נתת לי במתנה, מיהא כל זמן שאינו טוען כך, מורידין את המערער לתוכה, לפי שאין כחה של חזקה אלא בטענה, וכל שאין עמה טענה, קרקע בחזקת בעלי הראשונים עומדת, והיינו דאקשינן, אלא מעתה חזקה שאין עמה טענה תהוי חזקה, דכיון דנפקא לי' מרשות מוכר, אף על פי שלא רצה המוכר להשיבו דבר, למה מורידין את המערער לתוכה, תהוי כמי שתובע את חברו כלים, שאין עשוין להשאיל ולהשכיר, שאם לא רצה הנתבע להשיבו דבר אין יורדין לנכסיו, אלא הכלים בחזקתו, ומשמתינן לו עד דקאי בדינא בהדיה, וכדין התובע את חברו

ב. גודרות

בבא בתרא דף לו עמוד א

והעבדים וכו'. עבדים יש להם חזקה? והאמר ר"ל: הגודרות אין להן חזקה! אמר רבא: אין להן חזקה לאלתר, אבל יש להן חזקה לאחר ג' שנים. אמר רבא: אם היה קטן מוטל בעריסה - יש לו חזקה לאלתר... הנהו עיזי דאכלו חושלא בנהרדעא, אתא מרי חושלא תפסינהו והוה קא טעיין טובא; אמר אבוה דשמואל: יכול לטעון עד כדי דמיהן, דאי בעי אמר: לקוחות הן בידי. והאמר ר"ל: הגודרות אין להן חזקה! שאני עיזי, דמסירה לרועה.

גיטין דף כ עמוד ב

בעי רמי בר חמא: היו מוחזקים בעבד שהוא שלו וגט כתוב על ידו, והרי הוא יוצא מתחת ידה, מהו? מי אמרינן אקנויי אקני לה, או דלמא הוא מנפשיה עייל? ... מאי הוי עלה? תא שמע, דאמר ריש לקיש: הגודרות אין להן חזקה.

תוספות גיטין דף כ עמוד ב

ת"ש דאמר ריש לקיש הגודרות אין להם חזקה - פי' לאלתר אלא עד ג' שנים יש להם חזקה כדאמרינן בחזקת הבתים וא"ת מתני' הוה ליה לאתווי דתנן התם העבדים חזקתן ג' שנים מיום ליום אבל לאלתר לא ועוד מאי קמ"ל ריש לקיש מתני' היא ... אלא י"ל דמתני' לא שמעינן גודרות דה"א דוקא עבדים דבני דעת ועיילי מנפשייהו אבל גודרות אין דרכם לילך לבית איש נכרי ולהכי ה"א הכא שהגט כתוב על ידו ומוכח קצת שהוא שלה יש לה חזקה להכי מייתי מגודרות דאין להם חזקה אף על פי שיש הוכחה דלא עיילי מנפשייהו כמו עבדים.

פירוש המשנה לרמב"ם בבא בתרא פרק ג משנה א.

רשב"א בבא בתרא דף כח עמוד א

והעבדים, ק"ל אמאי תני הכא העבדים דמשמע דדוקא משום דעושין פירות תדיר חזקתן ג' שנים הא לאו הכי לא בעי ג' שנים ואמאי והא מנפשייהו קא אזלן והוו להו כגודרות שאין חזקתן לאלתר אלא לאחר ג' שנים ... וי"ל **דגודרות אין להם חזקה לאלתר אבל לאחר שנה או שתיים שדרך הבעלים להקפיד בכך** ואינן מניחין אותן ביד אחרים יש להן חזקה,

ג. חזקת שלוש שנים בכלים

מרדכי מסכת שבועות נוסחא אחרת מפרק כל הנשבעין רמז תשפ

גדול הדור הר"ר אביגדור מה ידעתי ולא תדע אך ענותך תרבני נראה בעיני דברים העשויין להשאיל ולהשכיר אין שייך בהו חזקה כלל ולא דמי לגודרות דהתם היינו טעמא משום דניידי עד ג' שנים אין אדם מקפיד מכאן ואילך מקפיד אבל בשאלה דמרצון נפש משאיל כשם שמשאילו שלש שנים כך משאיל לו ד' וה' שנים לכך אין שייך חזקה בהו ושלוש אהרן:

טור חושן משפט הלכות חזקת מטלטלין סימן קלג

וכתב בעל העיטור אפילו אם היה ביד המחזיק ג' שנים לא תועיל לו חזקתו דכיון דמטלטלי לאו בני שטרא נינהו לא שייכא בהו חזקה וכתב הר"ר יונה שאין להם חזקה אפילו אחר ג' שנים כי שמא שכח למי השאיל או השכיר ועוד פעמים שמשאילים ליותר מג' שנים:

חידושי הרישב"א מסכת בבא בתרא דף לו עמוד א

ויש למדין מכאן לכלים העשויים להשאיל ולהשכיר דלאחר שלש שנים יש להם חזקה דודאי אין דרך להניחן יותר ברשות אחרים ולא עדיפי מגודרות, ויש אומרים דהנהו אין להם חזקה לעולם כל היכא דראה דכיון דעשויין להשאיל ולהשכיר לעולם הם חשובים כאילו יש עמהם עדי פקדון, ומביאין ראיה לדבריהם משמעתא דאומן אין לו חזקה ושם נפרש בע"ה שאין ראייתם ראייה, והראשון נ"ל דודאי לאחר שלש שנים יש להן חזקה, ומיהו בהא מודינא דאי איכא עדי פקדון ממש וראה אין להם חזקה לעולם דהא איכא עדים ודאי דיורד ברשות הוה והוי כקרקע שאין לו חזקה לעולם אם יש עדים שירד ברשות, אבל גודרות וכלים שהם עשויין להשאיל ולהשכיר אע"פ שיש עמהם חזקה דפקדון אין כאן עדים גמורים וכשנשתהו שלש שנים הוכיח סופן על תחילתן דבתורת מקח באו לידו.

חתם סופר מסכת בבא בתרא דף מה עמוד ב

אך רבה קאי אחזקת ג' שנים דמתני' דבג' שנים גם בכלי' העשוי' להשאיל ולהשכיר וגם בגודרות אית להו חזקה כי ליכא עדי מסירה.

חידושי הרשב"א מסכת בבא בתרא דף מו עמוד א

אלא מסתברא שדברים אלו תלויין בראיית ב"ד ואין לך בהן אלא מקומן ושעתן ועל כן לא נתנו בהן חכמים שיעור, כנ"ל:

תוספות בבא בתרא דף ב עמוד א ד"ה לפיכך

ומשני לא צריכא דנפל לרשותא דחד מינייהו פירושו ושהו ברשותו הרבה מהו דתימא כיון דשהו ברשותו הרבה ניהמניה שעשואה כולה מיגו דאיבעי אמר ממך לקחתיה והיה נאמן משום דשהו הרבה ואף על גב דאמר בריש הבית והעלייה דשותפין לא קפדי אהדדי הכא מיירי דשהו יותר מכדי רגילות דאטו משום דשותפין נינהו לא יקפידו עד עולם ולא דמי לגודרות דאין להם חזקה לפי שאין ידוע ביד מי הם אבל הכא לא היה לו להשהותו כל כך ברשותו קמ"ל

קצות החושן סימן קלה ס"ק ב

ואיכא למידק כיון דעבדים בני שטרא נימא ליה אחוי שטרך... ואפשר כיון דהיכא דדלי ליה צנא דפירי לאלתר הוי חזקה ולא אמרינן אחוי שטרך... ומשום דהיכא דאיכא ראייה גדולה לא אמרינן אחוי שטרך, ודוקא היכא דליכא ראייה ברורה כל כך הוא דאמרו אחוי, וא"כ בקטן המוטל בעריסה הו"ל חזקה יותר:

ד. חזקת ממון מול חזקת כל מה שתחת ידו של אדם שלו

קובץ שעורים חלק ב סימן ט

(א) ריש ב"מ שנים אוחזין וכו' יחלוקו בשבועה ובתוס' הקשו מ"ש מארבא דאמרינן כל דאליה גבר ותירצו דאוחזין שאני דחשיב כאילו כל אחד יש לו בודאי חציה וברא"ש מבואר יותר משום דחזקה כל מה שתחת יד אדם ה"ה שלו כדמוכח גבי נסכא דר' אבא עיין שם.

(ב) והנה הא דאמרינן חזקה כל מה שבידו הוא שלו הטעם הוא דתפיסתו מוכחת דמאין בא לידו כיון דאחזוקי אינשי בגנבי לא מחזקינן והיכא דליכא הוכחה מהתפיסה כגון בגודרות או בדברים העשויין להשאיל ולהשכיר לא מהניא תפיסתו דמוקמינן ליה בחזקת מרא קמא ולכאורה קשה דנהי נמי דליכא הוכחה מתפיסתו שהוא שלו אבל מ"מ הרי הוא מוחזק והמע"ה ובמטלטלין מוחזק עדיף מחזקת מרא קמא כמבואר פ' השואל גבי המחליף פרה בחמור דדוקא היכא דקיימא באגם מהניא חזקת מ"ק אבל לא היכא דקיימא ברשותא דחד מינייהו עיין שם ובדינא דמוחזק אין חילוק כלל בין תפיסתו מוכחת עליו או לא דהא בספק בכורות אמרינן המע"ה אף שאין בזה שום בירור שאינו בכור דדין מוחזק אינו כלל מטעם בירור המעשה אלא דהכי דינא דבספק ממון אין מוציאין מיד המוחזק.

(ג) אבל באמת הדבר פשוט דדינא דמוחזק לא שייך אלא בספק דררא דממונא דזה נקרא ממון המוטל בספק אבל היכא שהספק בא ע"י טענותיהם בכה"ג לא מיקרי ממון המוטל בספק וממילא לא שייך הכא דינא דמוחזק וכמו דבאיסורין לא מהניא חזקת היתר אלא בספק גמור אבל לא בחסרון ידיעה גרידא ה"נ דינא דמוחזק בממון אינו אלא בספק לב"ד בלא טענותיהם ומשו"ה לא מהניא תפיסה היכא דליכא דררא דממונא אלא היכא שתפיסתו מוכחת עליו שהוא בודאי שלו דאל"כ האיך בא לרשותו דאחזוקי אינשי בגנבי לא מחזקינן וזה אינו מטעם מוחזק אלא דאנן סהדי שהוא בודאי שלו וכלישנא דגמרא דאנן סהדי מאי

תפיס הא דידיה הוא ומאי תפיס הא דידיה הוא דבשנים אוהזין בטלית דליכא דררא דממונא אינו מטעם מוחזק אלא משום אנן סהדי דכל מה שבידו הוא שלו אבל בגודרות ובדברים העשויין להשאל ולהשכיר דאין תפיסתו מוכחת אינו נאמן לומר שהוא שלו ומוקמינן בחזקת מרא קמא כיון דליכא בכה"ג דינא דמוחזק דאין ספק מוציא מידי ודאי.

(ד) ואין להקשות לפ"ז דהא במתניתין מפורש דדינא דשנים אוהזין איכא גם בבהמה דהיא גודרות וכיון דליכא הכא דינא דמוחזק משום דלא הוי דררא דממונא אלא משום דאנן סהדי דמאי תפיס דידיה הוא ובגודרות הרי ליכא כלל אנן סהדי וא"כ שנים אוהזין בבהמה ליהוי כאין אוהזין דאמרינן כל דאלימ גבר כמו בארבא.

(ה) אבל זו אינה קושיא דהא דאמרינן גודרות אין להם חזקה משום דאפשר דמעצמה באה לרשות התופס הוא דוקא כשבעל הבהמה טוען כן אבל באומר אתה חטפתי מרשותי בכה"ג אינו נאמן כיון דאחזוקי אינשי בגנבי לא מחזקינן כמבואר בשבועות דף מ"ו לענין דברים העשויין להשאל ולהשכיר וה"ה בגודרות כמ"ש בנתיבות המשפט סי' קל"ה עיין שם וא"כ בשנים אוהזין דכל אחד אומר אתה חטפתי מידי אינו נאמן.

ה. סוגיית הטמין כלים תחת כנפיו

שבועות דף מו עמוד א-ב

אמר רב יהודה: ראוהו שהטמין כלים תחת כנפיו ויצא, ואמר לקוחין הן בידי - אינו נאמן; ולא אמרן אלא בעל הבית שאינו עשוי למכור כליו, אבל בעל הבית העשוי למכור את כליו - נאמן; ושאיין עשוי למכור את כליו נמי - לא אמרן אלא דברים שאין דרכן להטמין, אבל דברים שדרכן להטמין - נאמן; ושאיין דרכן להטמין נמי - לא אמרן אלא אינשי דלא צניע, אבל אינשי דצניע - היינו אורחיה; **ולא אמרן** אלא זה אומר שאולין וזה אומר לקוחין, אבל בגנבין - לאו כל כמיני', לאחזוקי אינשי בגנבי לא מחזקינן; ולא אמרן אלא בדברים העשויין להשאל ולהשכיר, אבל דברים שאין עשויין להשאל ולהשכיר - נאמן, דשלח רב הונא בר אבין: דברים העשויין להשאל ולהשכיר, ואמר לקוחין הן בידי - אינו נאמן. כי הא דרבא אפיק זוגא דסרבלא וספרא דאגדתא מיתמי, בדברים העשויין להשאל ולהשכיר.

בבא מציעא דף קטז עמוד א' והוא גברא... קפדי אינשי ולא מושלי

תוספות מסכת שבועות דף מו עמוד א-ב

בקונטרס גרסי' ולא אמרן אלא בדברים העשויין להשאל ולהשכיר פי' הא דאינו נאמן וקשיא לרבנו תם דקאמר בסמוך דרבא אפיק זוגא דסרבלא וספרא דאגדתא מיתמי בדברים העשויין להשאל ולהשכיר משמע דמההוא טעמא לחוד מפיק וכן בפרק המקבל (ב"מ דף קטז. ושם) לא מדכר אלא ההוא טעמא לחוד ונראה לר"ת כגור"ח ושערים דרב האי דגרסי ובכולהו לא אמרן אלא בדברים שאין עשויין להשאל ולהשכיר אבל דברים העשויין להשאל ולהשכיר אינו נאמן וה"פ ובכולהו לא אמרן דנאמן לומר לקוחין הן בידי אלא בדברים שאין עשויין להשאל ולהשכיר וכגון דהוי אינשי דצניע או דברים שדרכן להטמין או בעה"ב העשוי למכור את כליו אבל דברים העשויין להשאל ולהשכיר אינו נאמן אפי' איכא כוליהו לטיבותא ואפי' אומר בעה"ב גנבין הן דהא גודרות אין להם חזקה אפילו זה אומר גנבין דדברים העשויין להשאל ולהשכיר גינהו וכשאומר לקוחין הן בידי לית דין ולית דיין דלא מהימן

משפטי שבועות לרב האי גאון חלק ב שער ב

ועוד בכלל אלו צריך להיות הדבר שהטענה עליו דברים שאין דרך בני אדם להשאל או להשכיר כמותם, אבל אם ידוע שבני אדם משאילין ומשכירין כמותם וטוען זה שלקוחין הם בידי, וזה טוען שאולין או שכורין הם בלבד, על הנתבע להביא ראיה. ואם לא הביא ראיה נשבע בעל הבית ונוטל. כמו שאמר ובכולהו לא אמרן אלא בדברים שאין עשויין להשאל ולהשכיר אבל דברים העשויין להשאל ולהשכיר אינו נאמן, דשלח רב חייא בר אבין דברים העשויין להשאל ולהשכיר ואמר לקוחין הם בידי אינו נאמן ואם יש עדים מה שנטל מחזירו. ואם אין העדים יודעין מה נטל נותן לו מה שטוענו בשבועה.

רי"ף שבועות דף כז עמוד ב עד כח עמוד ב

השער הראשון הוא ששנינו הנגזל כיצד היו מעידין אותו שנכנס לתוך ביתו למשכנו שלא ברשות וכו' כגון שהעדים מעידין אותו שנכנס למשכן את חברו ולא היה תחת כנפיו כלום ויצא וכלים מוטלין תחת כנפיו והלך לו לביתו ולא ידעו מה הן כלים שנטל ואח"כ תבעו זה ואמר לו תן לי כלי שנטלת והוא אומר לא נטלתי כלום כיון שעדים מעידין עליו שנטל ואינן יודעין מה הוא והוא אומר לא נטלתי ישבע בעה"ב שכך וכך נטל מביתו ונוטל ובלבד שיטעון דבר שהוא אמוז בו כדבעינן למימר קמן ומפני מה אין חברו נשבע שלא נטל כלום מביתו של חברו ונפטר חדא מפני שהוא גזולן ועוד לפי שאין מקבלין שבועה להכחיש את העדים שהרי העדים מעידין עליו שנטל ואילו היו העדים יודעים מה הוא שנטל היה חייב להחזיר לבעה"ב בלא שבועה אלא כיון שמעידין שנטל ואינן יודעין מה הוא והוא אומר לא נטלתי כלום הרי זה נשבע ונוטל.

והשער הרביעי הא דאמר רב יהודה ראוהו שהטמין כלים תחת כנפיו ויצא ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן שאינו בעסק הממשכן את חברו שלא ברשות אלא טעם בפני עצמו הוא כיון שנכנס לביתו של חברו בפני חברו וראוהו עדים שיצא וכלים טמונין תחת כנפיו ואמר לקוחין הן בידי ואמר לו חברו לא כי אלא **שאולין** הן בידך ולא מכרתי לך כלום אם בעה"ב אינו עשוי למכור את כליו ואותן כלים אין דרך בני אדם להצניען ואותו האיש אינו צנוע אינו נאמן אלא חייב הוא להחזיר את הכלים לבעה"ב וישבע בעה"ב שבועת היסת שלא מכר לו כלום:

והשער החמישי אם בעה"ב עשוי למכור את כליו אף על פי שאין זה הלוקח צנוע ואותן כלים אין דרך בני אדם להטמין תחת כנפיהן ואמר לקוחין הן בידי נאמן:

והשער הששי אם אמר לקוחין הן בידי ולא אמר לו בעה"ב שאולין הן בידך אלא אמר לו גנובין הן בידך **נאמן לומר לקוחין הן בידי ואף על פי שאין בעה"ב עשוי למכור את כליו ואותן כלים אין דרך בני אדם להצניען ואותו האיש אינו צנוע** דאחזקין אינשי בגנבי לא מחזקינן:

והשער השביעי אם אותן הכלים דרך בני אדם להשאילן ולהשכירן וזה אומר שאולין וזה אומר לקוחין אינו נאמן ואף על פי שדרך אותו בעה"ב למכור את כליו ואותו האיש צנוע ואותן כלים דרך בני אדם להצניען דשלח רב הונא בר אבין דברים העשויין להשאיל ולהשכיר ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן ורבא אפיק זוגא דסרבלא וספרא דאגדתא מיתמי בדברים העשויין להשאיל ולהשכיר:

והשער השמיני אם היה מוחזק ומפורסם בגניבה וראוהו שהטמין כלים תחת כנפיו ויצא ואמר לקוחין הן בידי אם היה בעה"ב שאינו עשוי למכור את כליו ואותן כלים אין דרך בני אדם להטמין ואין דרך אותו האיש להצניען כלים שבידו אף על פי שזה אומר גנובין וזה אומר לקוחין אינו נאמן דדייקינן טעמא דלא מחזקינן אינשי בגנבי הא מוחזק ועומד מעיקרא מחזקינן: והשער התשיעי אם ראוהו שייצא וכלים מגולין בידו ואמר לקוחין הן בידי נאמן והוא שאינו עשויין להשאיל ולהשכיר ול"ש בעה"ב עשוי למכור את כליו ולא שוא אינו עשוי למכור את כליו דאמרין איצטרוכי איצטרך ליה זובין דדייקינן טעמא דראוהו שהטמין כלים תחת כנפיו ויצא ואמר לקוחין הן בידי הוא דאינו נאמן הא יצא ולא הטמין תחת כנפיו כיון שאינו מדברים העשויים להשאיל ולהשכיר ואמר לקוחין הן בידי נאמן ותנן נמי אומן אין לו חזקה אומן הוא דאין לו חזקה הא אחר יש לו חזקה

והשער העשירי אם ראוהו שנטלן מרשות חברו שלא בפניו ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן ל"ש הטמין תחת כנפיו ולא שוא לא הטמין ולא שוא בעה"ב עשוי למכור את כליו ול"ש אינו עשוי למכור את כליו דהאי שמעתא דרב יהודה בדאיתא לבעה"ב גביה עסקינן דאי לא תימא הכי קשיא הא דרשב"ל דאמר הגודרות אין להן חזקה דכיון דגודרות נינהו אמר האי לא מייזבן קא זבין להו אלא אשכוחי אשכח להו אבראי וקתפיס בהו ואמר לקוחין הן בידי הלכך אינו נאמן ואי ס"ד דמאן דתפיס מידי דלחבריה קמי סהדי דלאו באפי חבריה ואמר לקוח הוא בידי נאמן הגודרות אמאי אין להן חזקה השתא מידי דודאי דלא באפי מריה תפסיה ואמר לקוח הוא בידי נאמן הגודרות דספיקא נינהו דאיכא למימר דלמא באפי מרייהו תפסינהו לא כ"ש דאית להו חזקה אלא מדאמר הגודרות אין להם חזקה שמעינן דמאן דתפיס מידי מרשותא דחבריה קמי סהדי דלאו באפי חבריה ואמר לקוח הוא בידי אינו נאמן ומההוא מעשה נמי דהנהו עיזי דאכלי חושלי בנהרדעא שמעת הכי הלכך לא קיימא האי שמעתא דרב יהודה אלא בדאיתיה לבעה"ב גביה ומסתייע נמי האי סברא מההיא שמעתא אחריתי דרב יהודה דאמר רב יהודה האי מאן דנקיט מגלא ותובילא ואמר איגזריה לדיקלא דפלניא דזבניה ניהליה מהימן מאי טעמא דלא חציף איניש למיגזר דיקלא דלאו דיליה מדאצטריכינן לגלוני טעמא משום דלא חציף איניש למגזר דיקלא דלאו דיליה שמע מינה דמידי אחרינא דלית ביה כי האי טעמא לא מהימן והא מלתא פשיטתא היא ולית ביה ספיקתא

והאי דאיצטריכנן לפרושה משום דחזינן תשובה משמא דגאון דשאלו מקמיה בעסק חד גברא דא"ל לחבריה אית לי חד סהדא דאתית לביתאי ופתחת ליה דלאו באנפאי ושקלת מיניה חד טעונא דכיתנא וא"ל איךך אין פתחי ושקלי ואת אמרת לי שקליה בחושבנא דאית לך גבאי וקא מהדר להו גאון דליכא עליה אלא שבועת היסת דלא שקל אלא דידיה וקא אמר לא מיבעיא היכא דליכא אלא עד אחד אלא אפי' איכא שני עדים נמי הכין דיניה דמישתבע שבועת היסת דלא שקליה אלא במאי דאית ליה גביה ומפטר דאמרין אמר רב יהודה ראוהו שהטמין כלים תחת כנפיו ויצא ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן ולא אמרן אלא בבעה"ב שאינו עשוי למכור את כליו והאי טעונא דכיתנא הואיל ולית בה כל הני אנפי מהימן ובשבועת היסת אלו דברי גאון ודאי שגגה הוא וליכא למיסמך עלה דהאי שמעתא דרב יהודה בדאיתיה לבעה"ב בביתיה אמירה ואיהו קא מסר לה ניהליה כדברירנן אבל **האי עובדא טעמא אחרינא הוא דהא לאו באפיה שקליה ודאי כל מאי דאיתיה בביתיה דאיניש ברשותיה ובחזקתיה קאי** ולא מצי איניש לאפוקי מיניה אלא בראיה ומאן דשקיל מידי קמי סהדי ולית ליה ראיה דלדידיה הוא מיחייב לאהדורי לחבריה והשתא דשקליה קמיה דחד סהדא הכין דיניה כיון דאילו אתו תרי סהדי ומסהדי דבאפייהו פתח ליה לביתיה דחבריה ושקיל מיניה ההוא מידי מיחייב לאהדורי דכל מאי דאיתיה בביתיה דאיניש ברשותיה קאי כי ליכא אלא חד סהדא מיחייב שבועה דאמר מר כל מקום ששנים מחייבין אותו ממון עד אחד מחייבו שבועה וכיון דאודי דשקליה מביתיה הוה ליה מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע וכל המחוייב שבועה ואינו יכול לישבע משלם והא מלתא דמי לההוא דחטף נסכא מחבריה אתא לקמיה דר' אמי הוה יתיב ר' אבא קמיה אזל אייתי חד סהדא דמיחטף חטפא מיניה א"ל אין חטפי ודידי חטפי ... והאי נמי כיון דלאו באפיה מרא שקלה כמאן דחטפיה דמי:

בבא מציעא ג' עמוד א' תני רבי חייא... וקתני ישבע'.

תד"ה בבא מציעא ב' עמוד א' ד"ה 'ויחלוקו': תימה... דידיה הוא.

תד"ה בבא בתרא ל"ד, ב' ד"ה 'ההוא ארבא': 'מפרש ר"ת... שהיה מוחזק בה'

רא"ש בבא מציעא פרק א' סימן א': 'דכיון דשניהם... כל דאלים גבר'. 'ולאו דוקא במציאה... דאיכא רמאי יחלוקו'.

רמב"ן כתובות דף יט עמוד א

וכתב הרמב"ם ז"ל טען הלוה שמטלטלין אלו שבידי אינו שלי אלא פקדון הן בידי או שאולין ושכורין אין שומעין לו או יביא ראיה או יגבה מהן בעל חובו. ושמא נחזור ונאמר, שאין אדם נאמן במה שבידו, לומר שהוא של אחרים, מאחר שתבעוהו בחובתו. חזקה כל מה שביד אדם שלו הוא. ולפיכך אמר רב, במלוה שאמר שטר אמנה הוא זה, וחב לאחרים, **דאינו נאמן אפילו במיגו**. דאם איתא דאמנה הוית, אמאי לא החזיר לו שטרו עד עכשיו שתבעוהו לב"ח כדר' נתן? וכן אינו נאמן במיגו דפרוע, ואי בעי קלייה. דמיגו במקום חזקה זו לא אמרינן, דעביד אינוש למעבד קנוניא,

משנה למלך מלווה ולווה א', ד: וטעם החולקים בזה הוא משום חזקה דשטרך בידי מאי בעי דמשום האי טעמא בעלמא אינו נאמן הלוה לומר פרעתי אבל הכא בטוען מטלטלין אלו שבידי אינו שלי אין שום חזקה סותרת לזה **וחזקה דכל מה שיש ביד האדם הוא שלו לא נתפרשה בגמרא כלל ודו"ק**

קצות החושן סימן מז ס"ק ד

והרמב"ן והרב המגיד פ"ב מהלכות מלווה (ה"ו) חולקין וסבירא להו דאפילו תחת ידו אינו נאמן בשום מגו, דחזקה כל שיש תחת יד אדם הרי הוא שלו ואין אומרים מגו במקום חזקה וע"ש. ולכאורה קשה דאי נימא אפילו בשטר אינו נאמן במגו משום חזקה שהוא שלו ולא נפרע א"כ הא דקי"ל מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו משום מגו דמזויף והא הוי מגו במקום חזקה שהוא שלו (=שאינו פרוע).

ויש לחלק בין חזקה דאיתברר בעדים ובין חזקה דאינו מבורר כי אם על פי הלוה דבזה שפיר אמרינן מגו במקום חזקה כיון דאינו ידוע החזקה אלא על פי הלוה דהא אינו מקויים ואמרינן הפה שאסר הוא הפה שהתיר.

אך אכתי תיקשי משטר פקדון דנאמן לומר החזרתי במגו דנאנסו דהתם השטר מקויים לפנינו ואפ"ה נאמן במגו ולא אמרינן דהוי במקום חזקה. ואפשר דלא שייך חזקה אלא בשטר הלוואה דאינו בפטור אונסין אמרינן דודאי לא פרע דחזקה כל מה שיש תחת יד אדם הרי הוא שלו, אבל בשטר פקדון כיון דאיתיה בפטור אונסין לא שייך חזקה זו כיון דיכול להיות שנאנס.

שו"ת הרשב"א חלק ג סימן קלד

והממון שהוא ביד האח הזה, וטוען שאינו שלו, אלא של אחרים, עליו להביא ראיה; ותדע לך שכל מה שנמצא ביד אדם וברשותו, אינו נאמן לומר: של אחרים הוא, במקום שחב לאחרים, **ואפילו במקום מגו, לפי שחזקה גדולה היא, למה שביד אדם, שהוא שלו**. וכאותה שאמרו בפרק האשה שנתאלמנה: האומר: שטר אמנה הוא זה, אינו נאמן... ואע"ג, דהתם איכא מיגו, דאי בעי מחיל ליה כדשמואל; ואע"ג דאיבעי לן בפ"ק דבבא בתרא: אי אמרי': מגו במקום חזקה, או לא, ולא אפשריא; אפ"ה, לא כל החזקות שוות, אלא איכא חזקה אלימתא, דאמרינן לה אפי' במקום מגו, וזו אחת מהן.

סמ"ע סימן שסד ס"ק ב

ואין לומר שיהא נאמן ששלו נטל במיגו שהיה נשבע כנגדו שלא נטל כלום או במיגו דהחזרתי לך, דזהו מחשב כמיגו במקום חזקה, כיון דמודה שנטלו שלא בפניו וחזקה הוא שכל כה"ג משל בעל הבית הוא נוטל, וגם הוה מיגו דהעוזה נגד העד.

שולחן ערוך חושן משפט הלכות גזילה סימן שסד סעיף ט

וכן הטוען את חברו שנכנס לביתו וגזלו כלים, והוא אומר: דרך משכון לקחתי בחובי שיש לי אצלך, ובעל הבית אומר: אין לך בידי כלום, אף על פי שהודה שמשכנו שלא ברשות, הואיל ואין שם עדים מעידים שגזל, הרי זה נשבע וגובה חובו מהמשכון.

1. חזקת כל מה שתחת ידו של אדם שלו באיסורי עריות

שו"ת נודע ביהודה מהדורה קמא - אבן העזר סימן לז

ומעתה מצד הסברא נ"ל דחזקה זו כל מה שנמצא אצל אדם אלים טפי מחזקת אשת איש, שהרי חזקה זו עדיף ממיגו וכמבואר בח"מ סימן צ"ט וכו' ל חזקת אשת איש לא מהני במקום מיגו וכמבואר בגיטין דף ס"ד שאם אמרה קמי דידי יהביה ניהלה לגירושין נאמנת מיגו דאי בעי אמרה לדידי יהביה ניהלה...

אמנם לדעת רמ"א בסימן צ"ט שהביא יש חולקין דגם חזקת מה שנמצא אצל אדם לא מהני במקום מיגו א"כ יש מקום להחמיר שאז שווה חזקה זו לחזקת אשת איש אלא שעכ"פ במקום שחזקת אשת איש איתרע קצת ודאי שחזקה זו עדיפא. ולכן נלע"ד שמי שעזב אשתו עגונה והלך למדה"י ואח"כ נמצא אחד מת ומכירים אותו ע"י כלים יש להחמיר אפילו בכלים דלא מושלי אבל במי שישב עם אשתו והלך לסחורה על דעת לחזור ולא חזר שעכ"פ איתרע חזקת א"א שתיכף נולד לנו ספק מיתה על האיש הזה ודאי יש להקל בכלים דלא מושלי. וביחוד שכאן נמצא דברים רבים במספרם הכל כפי הרשימה שביד אשתו לא נפל דבר וחותרם שלו ביניהם גם קצת שטרות דלא שייך בהו שאלה ומכירה כלל ודאי נלע"ד להתיר אשת מרדכי בר חיים כ"ץ.

שו"ת חידושי הרי"מ אבן העזר ב

אמנם לענ"ד קשה לסמוך על דבריו בזה מה שכפל ושילש שם בכמה תשובות חזקה הנ"ל דעדיף ממיגו כמ"ש ח"מ סי' צ"ט. דבאמת נראה דהך חזקה לא מהני רק כשאנו דנין על הממון אם הוא שלו או לא אין להוציאו מחזקתו שהמונח ברשותו הוא שלו שלא להוציאו מחזקתו בלי ראיה. וה"ט דהמוציא מחברו עליו הראיה ואף רוב לא מהני וכן מיגו להוציא לא אמרינן. אבל אין זה חזקה המברר המעשה שנדון מזה על דבר אחר שאין לו שייכות לענין הממון דנימא דודאי שלו ושוב מוכח שזה המת

דאם אין זע המת היה צ"ל שאינו שלו זה דבר רחוק לענ"ד. שאינו הוכחה כלל רק שאין להוציא ממונו של אדם מרשותו אם לא בראיה ברורה.

חתם סופר חלק ג' (אבן העזר א) סימן פ:

בהא סלקינן דחזקת ממון איננו חזקה כלל רק שא"א להוציא מידו ואע"ג דמי שאמר על מה שתחת ידו שאינו שלו אינו נאמן להפסיד בעלי חובו' היינו משום דכל מה שלו הוא משועבד לבע"ח

טור אבן העזר הלכות קידושין סימן לח

ע"מ שיש לי מנה אם ידוע בעדים שיש לו מנה מקודשת בודאי ואם אין ידוע מקודשת מספק

בית יוסף אבן העזר סימן לח

וז"ל הר"ן (כה. ד"ה וניחוש)... ומיהו כל שבידו חזקה שהוא שלו ומקודשת קידושי ודאי ואע"פ שאין לנו עדים שהוא שלו עכ"ל. ורבינו שמצריך שיהיה ידוע בעדים שהם שלו חלוק על הר"ן:

ז. חזקת כל מה שתחת ידו של אדם שלו מטעם מוחזק

שולחן ערוך חושן משפט הלכות הלואה סימן עב סעיף כא

אין חזקת המחזיק מועלת לטעון עליו כדי דמיו אלא בדבר שאינו יכול לילך מעצמו והוא עומד תחת יד הבעלים, כגון מטלטלים או עבד קטן שאינו הולך ברגליו, ובהמה המשתמרת ביד הרועה, דכיון שהוא שמור ביד בעליו וזה מוחזק בו, נאמן לטעון עליו עד כדי דמיו. אבל עבדים גדולים ובהמה שאינה מסורה לרועה, אלא מעצמה הולכת, ורועה אינו נאמן לומר: לקוח הוא בידי, או: משכון הוא בידי, אלא כשיביא האחד עדים שהם שלו, יחזיר לו העבד ובהמה, והוא ישבע לו שלא מכר ולא משכן לו כלום, לפי שאין תפיסתן תפיסה, שמעצמם הולכים אנה ואנה, ובכל מקום ברשות בעלים הם. ואם החזיק בהם שלש שנים ויש לו עדים בכך, הרי זה נאמן, וישבע היסת שלקחן ממנו או שמסרם לו בחובו.

ש"ך חושן משפט סימן עב ס"ק קה

אינו נאמן לומר לקוח כו'. נראה דהיינו בדאיכא עדי ראה, דדין אלו כדברים העשויים להשאיל ולהשכיר. אבל היכא דליכא עדי ראה, כיון דנאמן לטעון להד"ם או החזרתי נאמן ג"כ לטעון לקוח או משכון הוא בידי במיגו, כן נלפע"ד:

תומים סימן עב ס"ק לח

אינו נאמן לומר לקוח וכו'. וכתב הש"ך בס"ק ק' בדליכא עדים דראהו אף בהו נאמן, מידי דהוי דברים העשויים להשאיל ולהשכיר. ואמת כי בתוס' בשבועות דף מ"ו (ע"א) ד"ה בטוענו וכו' משמע דגודרות ודברים העשויים להשאיל חד דינא אית להו. אמנם בכתובות דף פ"ד (ע"ב) בבקרא דאמר בע"ח מחיים תפיסנא, ואמר רב נחמן אי אית לך סהדי דלאחר מיתה תפסהו וכו', והקשה הר"ן (כתובות מב ב) די דיביא עדים דתפסהו וא"כ תו אין נאמן דחייב לו, ומה צורך דתפסהו לאחר מיתה, ותירץ אי אית ליה עדי ראה הכי נמי, הב"ע דלית ליה עדי ראה, ואם כן אי אין עדים דתפסהו לאחר מיתה הו"ל מגו דהחזרתי, וקשה אם כן מה פריך בגמ' (שם) והאמר ריש לקיש הגודרות אין להם חזקה, הא במקום דליכא עדי ראה מודה ריש לקיש לשיטת הש"ך.

ועכצ"ל דלא כש"ך, והטעם הואיל ואין להם חזקה הם עומדים בחזקת מרא קמא כמש"כ תוס' ב"מ דף ק' ד"ה ולחזי, ע"ש. ואם כן אין מועיל מגו דהו"ל מגו להוציא, וכן משמע בגמרא דפריך אהך עיזי דאכלו חושלא דנאמן עד כדי דמייהו, ופריך בגמ' והא הגודרות אין להם חזקה, ודחיק הגמ' שאני עיזי דמסירי לרועה, ולא תירץ בפשוט דשם לא היה עדי ראה והיה נאמן במגו דהחזרתי, אלא דבזה לא מהני מגו כלל.

כתובות דף פד עמוד ב' ההוא בקרא... דמסירה לרועה'.

אורים סימן צ ס"ק מ

בכל גוונא. אפילו יאמר מתחילה לקחתי ממנו ואח"כ נכנסתי לבית ליקח ממנו מה שלקחתי כבר, מ"מ לא היה לו ליכנס שלא בפני בעה"ב והרי זה גזלן.

ריטב"א בבא מציעא דף ק עמוד א

ולחזי ברשות דמאן קיימא וליהוי אידך המוציא מחברו עליו הראיה. ולישנא משמע שאם הולד ברשות לוקח על המוכר להביא ראיה, וא"ת והא קי"ל הגודרות אין להם חזקה וכן העבדים, י"ל דהכא עבד קטן המוטל בעריסה הוא שיש לו חזקה, ופרה באתרא דמסירן לרועה שיש להם חזקה כדאיתא התם